

DRACONTIUS

SATISFACTIO (316 vers)

v.1 Rex immense Deus, cunctorum conditor et spes,
 2 quem tremit omne solum, qui regis igne polum,
 3 sidera flamma dies quem sol nox luna fatentur
 4 auctorem, Dominum saecula cuncta probant :
 5 principio seu fine carens et temporis expers
 6 nescius alterni nec vice functus agis,
 7 omnia permutans nullo mutabilis aevo
 8 idem semper eris qui es modo vel fueras ;
 9 nil addit demitque tibi tam longa vetustas :
 10 omnia tempus habent, nam tibi tempus abest ;
 11 qui mentes hominum qua vis per singula ducis
 12 et quocumque jubes dirigis ingenia,
 13 qui facis iratus homines contraria velle
 14 propitiusque jubes ut bona cunctagerant.
 15 Quicquid agunt homines, bona tristia prospera prava,
 16 hoc fieri ammittunt ira favorque Dei.
 17 Hoc tua verba probant Moseo dicta prophetae,
 18 quod duraturus cor Pharaonis eras.
 19 Sic mea corda Deus, nostro peccante reatu
 20 temporis immodici, pellit ad illicita,
 21 ut qui facta ducum possem narrare meorum,
 22 nominis Asdingui bella triumphigera,
 23 unde mihi merces posset cum laude salutis
 24 munere regnantis magna venire simul,
 25 praemia despicerem tacitis tot regibus almis,
 26 ut peterem subito certa pericla miser.
 27 Quis nisi caelesti demens compulsus ab ira
 28 aspera cuncta petat, prospera cuncta negat ?
 29 Irascente Deo mentes mutantur et artus,
 30 vertuntur sensus, vertitur et species.
 31 Persarum regem Babylonae regna tenentem
 32 post decus imperii quis neget esse bovem ?
 33 Et diademalem turparunt cornua frontem,
 34 mugitus pecudis verba fuere duci.
 35 Agricola timuit post Parthica regna bubulcum
 36 summisitque pavens regia colla jugo ;
 37 erravit per prata vagus mala gramina pastus
 38 et qui homo bos fuerat de bove factus homo est.
 39 Linqvit et antistes serus pater ille Johannis
 40 elinguisque fuit voce tacente silens.
 41 Ast ego peccando regi dominoque Deoque
 42 pejor sum factus deteriorque cane.
 43 Vulnera vexati curat sua lingua molossi,
 44 heu mea quippe mihi vulnera lingua dedit.
 45 Sed qui restituit pecudis post membra tyrannum
 46 ut fieret rediens ungula fissa manus,
 47 quique reformavit tacitae modulamina linguae
 48 ne mutilante sono verba ligata daret,
 49 ipse meo domino Deus imperat atque jubebit

50 ut me restituat respiciatque pius,
 51 servet, avi ut laudes dicam patriasque suasque
 52 perque suas proles regia vota canam.
 53 Culpa quidem gravis est, venia sed digna reatus,
 54 quod sine peccati crimine nemo fuit.
 55 Nam Deus omnipotens potuit, cum conderet orbem,
 56 tristibus amotis gaudia sola dare,
 57 sed diversa creans et discordantia junxit
 58 et bona mixta malis et mala mixta bonis.
 59 Sic elementa potens contraria miscuit auctor,
 60 humida cum siccis, ignea cum gelidis.
 61 Littera doctiloquax apibus cognata refertur,
 62 quis datur ut habeant vulnera castra favos.
 63 Cera dat ingenium pueris, primordia sensus,
 64 inde fit ut praestet littera vel noceat.
 65 Aspisis habet mortes, habet et medicamina serpens,
 66 vipera saepe juvat, vipera saepe nocet.
 67 Cervae salutare pasto serpente medullas
 68 conficit et pellunt ipsa venena neces.
 69 Materies ferri simplex et noxia fertur,
 70 impius inde nocet, rusticus inde placet.
 71 Ipsa parit gemmas pretiosos terra lapillos,
 72 ipsa dat et vepres spinea ligna rosas.
 73 Delicias mortisque parat mare fluctibus altum
 74 et generat pelagi conchula divitias.
 75 Aera temperies auris vitalibus aptat,
 76 quae corrupta dies eripit atque animas.
 77 Aspera vel facilis retinet natura volucres :
 78 blanda columba avis est, aspera vultur avis.
 79 Nubibus aggestis pluviae nix grando pruinae
 80 gignuntur, vicibus igne vapore gelu.
 81 Sol dat temperies, species gratissima mundi,
 82 cuncta creanda parans, cuncta creata fovens ;
 83 per quem fetat humus flores et messis aristas,
 84 sole perustus ager putris harena jacet.
 85 Corpora sol reficit radiis et corpora vexat,
 86 solibus alternis itque reditque salus.
 87 Omnia nec mala sunt nec sunt bona sidera caeli ;
 88 Lucifer hoc docuit, Sirius hoc monuit.
 89 Temperies caeli medium nec possidet orbem,
 90 nam de quinque plagis vix habet ipsa duas.
 91 Quod caelum, quod terra, fretum, quod purior aer
 92 non meruere simul, hoc homo quando habeat ?
 93 Culpa rnihi fuerat dominos reticere modestos
 94 ignotumque mihi scribere vel dominum,
 95 qualis et ingratos sequitur qui mente profana,
 96 cum Dominum norunt, idola vana colunt.
 97 Israhelitarum populum sic culpa tenebat,
 98 quando Deum oblitus flans vitulum coluit.
 99 Et tamen indulges veniam poscentibus, auctor,
 100 si sceleris facti mens rea paeniteat.
 101 Te precor, Omnipotens, te quem decet esse benignum,
 102 quem non ulla juvat ultio, sed venia,
 103 cujus sancta manus sustentat corda regentum
 104 et pius inclinas mox ubicumque jubes.
 105 Te coram primum me carminis ullius, ausu
 106 quod male disposui, paenitet et fateor.
 107 Post te, summe Deus, regi dominoque reus sum,

108   cujus ab imperio posco gemens veniam.
 109   Imperet armato pietas tua, prospera mandet
 110   rex dominusque meus semper ubique pius ;
 111   nec mihi dissimilis quam quod solet esse catervis
 112   sit pietate sua, sit bonus et placidus.
 113   Nam tua sunt quaecumque gerit quaecumque jubebit,
 114   judiciumque Dei regia verba ferunt.
 115   Exorent haec pauca Deum, qui mentis opertae
 116   sensibus aetheriis condita vota videt.
 117   Ad te nunc, princeps, mea vela retorqueo supplex,
 118   pectore mente rogans, voce manuque petens.
 119   Da dextram misero, veniam concede precanti,
 120   tempore tam longo non decet ira pium.
 121   Nam qui inimicorum culpis veniale minaris,
 122   captivosque tuos deliciis epulas,
 123   puniat ut sit quod Christus, tu parcis iniquis ;
 124   vindice quo regnas, quo vigilante viges.
 125   Qui pereunt bello soli moriuntur in hostes,
 126   qui superest pugnae, vivat ut ipse, jubes.
 127   Captivus securus agit solusque rebellis
 128   formidat mortem, praeda quieta sedet.
 129   Conservas animas, victum super ipse ministras,
 130   ne sit vita gravis subripiante fame.
 131   Nemo cadet sub jure tuo sub morte cruenta,
 132   scit se victurum qui volet esse tuus.
 133   Turba rebellantum quotiens oravit in armis
 134   vinceret aut certe praeda fuisset iners.
 135   Securus sine morte manus dat hostibus hostis,
 136   nam bene conservas colla subacta jugo.
 137   Sic leo terribile fremit horridus ore cruento
 138   unguibus excussis dente minante neces ;
 139   acrius iratus crispato lumine ferri
 140   et mora si fuerit, acrius inde furit ; ;
 141   at si venator trepidans venabula ponat
 142   territus et jaceat, mox perit ira cadens.
 143   Temnit praedo cibos, quos non facit ipse cadaver,
 144   ac ferus ignoscit, ceu satis accipiat,
 145   et dat prostrato veniam sine vulnere victo
 146   ore verecundo deiciens oculos.
 147   Sic tua, regnator, non impia frangitur ira,
 148   cum confessus erit crimina gesta reus.
 149   Ignoscendo pius nobis imitare Tonantem,
 150   qui indulget culpas et veniam tribuit.
 151   Principis augusti simile est ad regna polorum,
 152   ut canit ad populos pagina sancta Dei,
 153   sacrilegis referens caelestia jura catervis
 154   cinctus apostolica discipulante manu.
 155   Nonne Dei praecepta jubent ne sol cadat intrans
 156   irascente animo, sed pius extet homo ?
 157   Rex inimicorum jugulis mucrone pepercit
 158   David et hic sceleris certus adulter inest ;
 159   confessus facinus veniam pro clade meretur
 160   noxius impune vel sine morte reus.
 161   Insuper et Salomon, eadem muliere creatus
 162   quae scelus ammisit, munus honoris habet.
 163   Non fit Abessalon heres de conjuge natus,
 164   sed sceleris fructus sceptrum paterna tenet.
 165   Ecce quid impendit patris clementia parcens,

166 ut sibi regna daret, haec daret et suboli.
 167 Ipse inimicorum Salomon non colla poposcit,
 168 dum peteret Dominum, sed sapientis opem.
 169 Extitit hic prudens, quia noluit esse cruentus,
 170 pacificusque fuit consiliique tenax.
 171 Stephanus ante alios lapidum sub grandine martyr
 172 hostibus orabat sponte suis veniam.
 173 Haec bona simplicitas praestat jejuna cruoris :
 174 vir sine morte gerens nil habet ipse necis.
 175 Caesar ubique potens hosti post bella pepercit
 176 (et, quod erat pejus, civis et hostis erat) ;
 177 sponte facultatem redhibens reparavit honores,
 178 inde vocatus abit dignus honore dei.
 179 Cujus ab imperio surgens et origine Caesar
 180 Augustus meruit tempus habere pium.
 181 Tempore namque eodem est natus de virgine Christus,
 182 cujus et emicuit stella per astra poli.
 183 Dux princeps Romanus erat de principe Titus,
 184 si non praestaret, dicere saepe solens :
 185 "perdidimus hac luce diem ", si nulla dedisset
 186 non exoratus praestita supplicibus.
 187 Alter ait princeps modico sermone poeta
 188 Commodus Augustus, vir pietate bonus :
 189 "Nobile praeceptum, rectores, discite post me :
 190 sit bonus in vita qui volet esse deus ".
 191 Ecce quid impendit homini clementia simplex,
 192 ut praestet bona dans conferat atque animae.
 193 Ne facias populum mendacem, qui tibi clamat
 194 vocibus innumeris " rex dominusque pius " ;
 195 ut vox vera sonet " dominus ", sic vera " pius " sit.
 196 Orbis in ore volat puplica merx procerum.
 197 Fama ducum mos est bellis collecta cruentis,
 198 ex quibus occurrit saepe reatus atrox.
 199 Gloria bellorum ducibus populisque triumphos
 200 in commune datos dividit armipotens.
 201 Nam ducibus solis praestat clementia laudem,
 202 non habet haec comitem participemque negat.
 203 Dicit "in arma pares fuimus cum principe " miles,
 204 " me pugnante, comes, victor ab hoste redis ".
 205 Numquid, ut ignoscat rector, pars militis intrat ?
 206 Soli qui ignoscit gloria laudis erit.
 207 Qui fodit adversos hostes certamina Martis
 208 horrida concurrens, vincit in arma fremens ;
 209 rex, qui dat veniam subjecto et temperat iras,
 210 plus quam turba facit, qui sua corda domat.
 211 Te Deus aspiciens effundere nolle cruorem,
 212 ut sine peccato, non sine laude daret,
 213 contulit absenti terrae pelagique triumphos :
 214 Ansila testatur, Maurus ubique jacet.
 215 Quod pereunt hostes, regis fortuna vocatur,
 216 quod pereunt populi, temporis ordo regit.
 217 Nam si debilitas faceret discurrere mortes,
 218 non caderent pueri aut femina sexus iners.
 219 Omnia tempus agit, cum tempore cuncta trahuntur,
 220 tempora eunt vitae, tempora mortis eunt :
 221 sex sunt aetates hominum procul usque senectam,
 222 hae distincta tenent tempora quaeque sua.
 223 Numquid adultorum strepitus infantia simplex

224 vindicat aut fremitus pigra senectus habet ?
 225 Non catulaster agit puerilia, non puer audet
 226 attrectare tener Martia tela manu.
 227 Non furit in venerem nondum pubentibus annis
 228 nec sub flore genae marcidus est juvenis ;
 229 maturus tractat, gemit et tremebunda senectus
 230 nescia fervoris vel levitatis inops.
 231 Numquid mox natas segetes viror armat aristis,
 232 floribus aut genitis fructus inest subito ?
 233 Novimus astra poli confectos perdere cursus
 234 transactasque simul sic repetisse vias.
 235 Tempore luna suo crescit vel deficit orbe,
 236 cujus ad aetatem plurima lege notant.
 237 Nam luna crescente fretum crementa resumit,
 238 qua minuente polis est minor unda maris.
 239 Cynthia dum crescit, fontes et flumina crescunt,
 240 haec eadem minuunt, Cynthia dum minuit.
 241 Ipsa medulla latens observat cornua lunae,
 242 observant lunae tecta cerebra globos.
 243 Sol oculus caeli radians fuscatur ab umbra
 244 et tamen ad solitas itque reditque plagas,
 245 ac recipit facies priscas lucesque resumit.
 246 Damna vel augmentum dant quae elementa ferunt.
 247 Alternant elementa vices et tempora mutant,
 248 tempus habent noctes, tempus et ipse dies ;
 249 accipiunt augmenta dies noctesque vicissim
 250 ac minuunt cursus perpete lege poli.
 251 Tempora sunt florum, retinet sua tempora messis,
 252 tempus et autumnum, tempus habet hiemes.
 253 Ver aestas autumnus hiems (redit annus in annum)
 254 quattuor alternant tempora temporibus.
 255 Omnia cum redeant, homini sua non redit aetas,
 256 sed velut acris avis sic fugitiva volat.
 257 Tempora sunt pacis vel tempora certa cruoris,
 258 otia tempus habent militiaeque labor.
 259 Tempora gaudendi, sunt tempora certa dolendi,
 260 tempora dant lucrum, tempora damna ferunt.
 261 Nubila tempus habent et tempora certa serenum.
 262 Tempora servare jussit et ipse Deus.
 263 Horam quaesivit faciens miracula Christus ;
 264 horam speravit passio sancta crucis.
 265 Ut mi irascaris, quis sim qui dignior ira
 266 tam magni regis judicer esse tua ?
 267 Quando per aetherias aquila volitante rapinas
 268 praeda cibusque fuit passer hirundo picus ?
 269 Quando fames rabidi quamvis jejuna leonis
 270 ut sit adoptavit faucibus esca lepus ?
 271 Devorat egregios ingenti corpore tauros
 272 et rapiunt aquilae candida membra pedes.
 273 Dat semel iratus veniam post vulnera pardus
 274 nec reduces morsus dat feritate pia.
 275 Despicit irasci pastoribus optima tigris,
 276 despicit et talpas flammeus ore draco.
 277 Fulmina non feriunt reptantia gramina terris
 278 nec modicas salices flamma trisulca cremat,
 279 sed feriunt celsas pulsantes nubila cedros
 280 et montes vastos proxima saxa polo.
 281 Sontes peccantes tantum sua culpa fatigat ;

282   ecce etiam insontes noxia poena petit.
283   Si ipse ego peccavi, quaenam est, rogo, culpa meorum,
284   quos simul exagitat frigus inopsque fames ?
285   Diluvio periire rei sine clade piorum ;
286   Loth bonus et justus tollitur ex Sodomis.
287   Si non humani generis peccata fuissent,
288   unde pium nomen posset habere Deus ?
289   Sed quia dat veniam populis peccata relaxans,
290   per pietatis opus nomen habet placidum.
291   Si veniam frater fratri donare jubetur,
292   quid rex subjectis et dominus famulis ?
293   Si justis solem Dominus pluviasque dedisset
294   nec daret injustis, quae fuerat pietas ?
295   Non quaerit veniam qui nil peccasse probatur ;
296   nonne manus medici languida membra petunt ?
297   Materiem laudis praebet tibi culpa reorum
298   et titulos famae dat pietatis opus.
299   Inclitus armipotens, vestrae pietatis origo,
300   et doctus, genio pronior ad veniam,
301   "non homini ignosco ", dixit, " sed lingua meretur " ;
302   hic reus et doctus Vincomalos fuerat.
303   Non laedunt delicta Deum, sed laeditur auctor,
304   ni peccata dolens paeniteat sceleris.
305   Qui poscit hac lege Deum ut peccata relaxet,
306   debet et ipse suo parcere ubique reo.
307   Non semel ignosci dixit lex sancta reatum,
308   sed quotiens culpa est, sit totiens venia.
309   Dicam regnanti domino pia verba prophetae :
310   " Etsi peccavi, sum tamen ipse tuus ".
311   Da veniam, miserere, precor, succurre roganti,
312   pristina sufficiant verbera vincla fames.
313   Sessorem, dum carpit iter, si cornea palpans
314   ungula concutiat quadrupedantis equi,
315   verbere corrigitur culpa plectente flagello,
316   non simul abscisi crura pedesque jacent.